

Ernesta Ranonytė

Pasvalio Petro Vileišio gimnazijos 4b klasės mokinė

Charakteris yra likimas: Monika
(M.Katiliškio romanas „Miškais ateina ruduo“)

Marių Katiliškį geriausiai prisimenu iš antros gimnazijos klasės ir tiriamojo darbo apie novelių romaną „Užuovėja“. Dabar ir vėl susiduriu su šiuo rašytoju. Tik prieš mano akis nebe fragmentiška „Užuovėja“, o meilės romanas „Miškais ateina ruduo“. Kūrinio centre du meilės trikampiai: pirmasis, kurį sudaro Tilius, jo pirmoji meilė Agnė ir Monika, bei antrasis – Tilius, Monika ir ūkininkas Doveika. Romanas baigiasi Tiliaus pašovimu ir Doveikos suėmimu. Romane labai ryškus Monikos Doveikienės paveikslas. Ji – moteris, užmezgusi pagrindinį kūrinio konfliktą. Monika į Virsnius atvyko dirbti pienininke. Naujasis gyvenimas ją nuvylė, todėl moteris sutiko tekėti už pasiturinčio ūkininko Doveikos. Vėliau jos gyvenime pasirodė Tilius, ir Monika pasuko šonan. Tokį veikėjos likimą, manau, lėmė jos charakteris.

Monika panaši į vasarą. Romane pilna nuorodų į „karštą“ moters charakterį. Ji lyginama su sausra, perdziūvusia žeme. Šie palyginimai rodo, kaip Monika skursta Basiuliškėse, kaip jai trūksta meilės. Taip pat šios veikėjos aprašyme galima rasti ugnies, liepsnos motyvų: „Ji buvo liepsna...“, „(...) tuo kaitresne ugnimi ji įsiverždavo (...)“. Ir jausmų proveržio laikas – vasara („Toji vasara žioravo kaip kalvės žaizdras...“). Moniką su vasara lyginti leidžia dar ir tai, jog ji nebe naivi jaunuolė. Štai moters varžovė Agnė prilygsta pavasariui („Su niekuo nepalyginamas pavasario sapnas ji buvo...“), nes vos žengė pirmuosius žingsnius į suaugusiųjų pasaulį. O Monika jau subrendusi, patyrusi. Ji „žinojo, ką daro ir ko jai reikia“. Todėl moteriai pavyko Tiliaus akyse užgožti Agnę.

Monika romane lyginama su lape („Ji atsėlindavo lapės žingsniais...“). Tai parodo moters gudrumą ir sumanumą. Kaip įgimtas veikėjos savybes autorius pamini „buklumą, nuojautą, baltą dantų šypsnį ir orientaciją naktį, per audrą ir migloje“. Apie moterį kalbama kaip apie medžiojantį žvėrį: „Savo meilė ji turėjo išplėšti, užgrobti nagais ir išlaikyti, jais kruvinai įsikirtus.“ Tai dar geriau atskleidžia stiprų Monikos charakterį. Moteris ne tik žinojo, ko jai trūksta, bet ir turėjo įgimtas savybes tai išsikovoti.

Monikos likimui įtakos turėjo ir Tiliaus patirties stoka. Romane labai aiškiai parodoma, kaip moteris veikia vaikiną gyvenimą. Ji tapo Tiliui nepakeičiama, reikalinga („Jis

įjunko, kad ji ateitų ir atsigultų šalia“). Monikos pasirodymas vaikino gyvenime prilygsta liūčiai po sausros, tik to lietaus buvo per daug. Tilius pasijuto „plaukiąs verpetinga upe“. Jis atsidūrė pavojingoje situacijoje. Ištraukoje yra ženklų, kad graži Monikos susikurta idilė ilgai netruks: „Ji ėjo dalgio ašmenimis...“, „(...) be gilaus rando jis jau nebegalėjo užgyti.“, „Ar ilgai pavyks išlaikyti paslaptį?“ Ryškiausiai artėjančios negandos atsispindi tame fragmente, kai veikėjų mintys nuklysta į žiemą. Tačiau jie pasirenka gyventi čia ir dabar, negalvoti apie galimus sunkumus.

Monika yra viena ryškiausių M. Katiliškio romano „Miškais ateina ruduo“ veikėjų. Rašytojas labai vaizdžiai atskleidžia moters charakterį ir parodo, kas lėmė jos likimą.